

Aktuality z Evropské unie od Stálého zastoupení ČAK v Bruselu

(květen 2022)

FRA: Bulletin k válce na Ukrajině

Agentura EU pro základní práva (FRA) vydala první bulletin s názvem „Válka na Ukrajině – důsledky pro základní práva v EU“, který se zabývá výzvami, které musí země EU řešit, aby zajistily dodržování základních lidských práv. První díl tohoto bulletinu pokrývá situaci v Maďarsku, Polsku, Rumunsku a na Slovensku mezi 1. březnem a 27. dubnem 2022. Bulletin analyzuje rychlou aktivaci směrnice EU o dočasné ochraně. Upozorňuje na riziko obchodování s lidmi a sexuálního násilí, které vzniká v důsledku velkého množství neprověřených dobrovolníků a lidí, kteří vozí Ukrajince z hranic, soukromých nabídek zaměstnání a bydlení, nebo také na riziko diskriminace neukrajinských státních příslušníků, LGBT+ osob nebo Romů. Bulletin dále zmiňuje problematiku dětí bez doprovodu, vzdělávání dětí nebo integraci uprchlíků do společnosti. FRA bude zveřejňovat i další čísla tohoto bulletinu. Bulletin se budou zabývat reakcemi členských států a budou také popisovat osvědčené postupy.

Bulletin je v angličtině dostupný zde:
https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2022-ukraine-bulletin-1_en.pdf

Agentura EU pro azyl zveřejnila analýzu dočasné ochrany v EU v kontextu ukrajinské krize. Tato analýza poskytuje přehled žádostí o azyl a dočasné ochrany ukrajinských státních příslušníků v EU.

Dokument je v angličtině k dispozici zde:
<https://euaa.europa.eu/publications/analysis-asylum-and-temporary-protection-eu-context-ukraine-crisis-5>

Komise: Návrh nových pravidel na ochranu spotřebitele u finančních služeb online

Dne 11. května přijala Evropská komise reformu stávajících pravidel EU o uvádění finančních služeb online pro spotřebitele. Návrh má posílit práva spotřebitelů a podpořit přeshraniční poskytování finančních služeb na jednotném trhu. Cílem je

zajistit podporu poskytování finančních služeb na vnitřním trhu a vysokou úroveň ochrany spotřebitele. Návrh zavádí opatření v několika oblastech. Spotřebitel by měl mít snazší přístup k čtrnáctidennímu právu na odstoupení od smlouvy u finančních služeb uzavřených na dálku. Aby byl výkon tohoto práva snazší, budou muset obchodníci při elektronickém prodeji dávat k dispozici tlačítko pro odstoupení od smlouvy. Obchodník bude navíc povinen zaslat oznámení o právu odstoupit od smlouvy, pokud spotřebitel obdrží před smluvní informace méně než jeden den před uzavřením smlouvy. Návrh dále ukládá prodávajícímu povinnost poskytnout určité informace předem, například e-mailovou adresu obchodníka, skryté náklady nebo riziko spojené s finanční službou. Spotřebitel má mít dostatek času na pochopení obdržených informací, a to alespoň jeden den před podpisem smlouvy. Návrh Komise budou nyní projednávat Rada a Evropský parlament.

Návrh směrnice je v angličtině k dispozici zde: https://ec.europa.eu/info/files/proposal-amending-rules-concerning-financial-services-contracts-concluded-distance_en

Komise: Návrh nových pravidel na ochranu dětí na internetu

Dne 11. května navrhla Komise nařízení EU pro předcházení pohlavnímu zneužívání dětí na internetu. Do 16. července 2022 probíhá období pro zasílání připomínek a je možné se k tomuto návrhu vyjádřit (odkaz naleznete na konci příspěvku).

Na základě nařízení budou muset poskytovatelé hostingových nebo interpersonálních komunikačních služeb posoudit riziko zneužití svých služeb k šíření dětské pornografie nebo navazování kontaktů s dětmi za účelem pohlavního zneužívání (tzv. „grooming“). Nařízení zavádí nezávislé středisko EU pro boj proti pohlavnímu zneužívání dětí, které bude poskytovat spolehlivé informace o zjištěných materiálech, přijímat a analyzovat oznámení od poskytovatelů, rychle předávat relevantní oznámení pro účely vymáhání práva a poskytovat podporu obětem. Členské státy budou muset určit vnitrostátní orgány pověřené přezkumem posouzení rizik. Pokud tyto orgány zjistí, že přetrvává významné riziko, mohou požádat soud nebo nezávislý vnitrostátní orgán o vydání příkazu k odhalení známého nebo nového materiálu souvisejícího s pohlavním zneužíváním dětí. Příkazy k odhalení jsou časově omezené a zaměřují se na konkrétní druh obsahu v rámci konkrétní služby. Společnosti, které obdrží příkaz k odhalení, budou moci obsah odhalit pouze pomocí ukazatelů pohlavního zneužívání dětí, které ověřilo a poskytlo středisko EU. Poskytovatelé budou muset zavést technologie, které nejméně narušují soukromí v souladu se současným stavem v tomto odvětví a které v maximální možné míře omezují chybovost falešně pozitivních výsledků. Poskytovatelé, kteří odhalili pohlavní zneužívání dětí na internetu, budou muset tuto skutečnost oznámit středisku EU. Vnitrostátní orgány mohou vydat příkazy k odstranění, pokud materiál související s pohlavním zneužíváním dětí není rychle odstraněn. Poskytovatelé přístupu k internetu budou rovněž povinni znemožnit přístup k obrazovým a video materiálům, které nelze odstranit, např. proto, že jsou umístěny na platformách mimo EU v nespolupracujících jurisdikcích. Podle návrhu musí obchody s aplikacemi zajistit, aby si děti nemohly stahovat aplikace, u nichž existuje zvýšené riziko, že je budou kontaktovat predátoři. Příkazy k odhalení budou vydávat nezávislé vnitrostátní orgány. Aby se

minimalizovalo riziko nesprávné identifikace a nesprávného nahlášení, bude oznámení o podezření na pohlavní zneužívání dětí na internetu před předáním orgánům činným v trestním řízení a Europolu ověřovat středisko EU. Poskytovatelé i uživatelé budou mít právo soudně napadnout jakékoli opatření, které se jich týká.

Návrh nařízení je v angličtině k dispozici zde: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2022%3A209%3AFIN&qid=1652451192472>

Veřejná konzultace k tomuto nařízení je k dispozici zde: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12726-Boj-proti-pohlavnimu-zneuzivani-deti-odhalovani-odstranovani-a-oznamovani-nezakonneho-obsahu-online_cs

Prohlášení CCBE k posílení klíčových procesní záruky pro děti bez doprovodu

Dne 13. května vydala CCBE prohlášení k posílení klíčových procesní záruky pro děti bez doprovodu. Cílem tohoto prohlášení je podpořit zprávu publikovanou organizacemi Kids in Need of Defense (KIND) a Child Circle – nazvanou „*Stepping Stones to Safety. Strengthening Key Procedural Safeguards for Unaccompanied Children in Transnational Procedures within the EU*“. Prohlášení CCBE zdůrazňuje, že zajištění lepších informací, pomoci dětem, zejména prostřednictvím opatrovnictví a přístupu k bezplatné a kvalitní právní pomoci, je zásadní v mezinárodních řízeních týkajících se dětí. Zpráva zmiňuje oblasti, které je třeba dle CCBE zlepšit. Právo EU by mělo poskytovat nárok na právní pomoc při slučování rodiny nebo jejím přemísťování, dále by se dle CCBE měla zvýšit kvalita právní pomoci, kterou děti bez doprovodu mají k dispozici. Opatření EU by také měla opatrovníkům a advokátům umožnit přístup k informacím o opatřeních navržených pro dítě v jiné zemi nebo o podmínkách přemístění dítěte.

Úplné znění prohlášení je v angličtině k dispozici zde: https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/MIGRATION/MIG_Statement/EN_MIG_20220513_CCBE-statement-in-favour-of-strengthening-key-procedural-safeguards-for-unaccompanied-children-in-transnational-procedures.pdf

Prohlášení CCBE o použití směrnice o dočasné ochraně pro osoby vysídlené ruskou invazí na Ukrajinu

Dne 13. května vydala CCBE prohlášení o použití směrnice o dočasné ochraně pro osoby vysídlené ruskou invazí na Ukrajinu. V tomto prohlášení CCBE poukazuje na několik problémů, které byly zjištěny během prvních dvou měsíců uplatňování směrnice. CCBE se domnívá, že rozsah působnosti směrnice je omezený. Prohlášení CCBE obsahuje stanovisko k výkladu některých ustanovení směrnice, například pokud jde o volný pohyb osob požívajících dočasné ochrany. Zatímco některé členské státy rozšířily ve svých vnitrostátních předpisech okruh osob, na které se směrnice

vztahuje, jiné tak neučinily. Dle CCBE by měla být směrnice pozměněna tak, aby poskytovala stejnou ochranu v celé EU. Dále by neměly existovat žádné překážky volného pohybu po EU pro osoby, které požádaly o dočasnou ochranu. CCBE v prohlášení zdůrazňuje, že přístup k odpovídajícím právním informacím a pomoci je nezbytný pro zajištění toho, aby byly procesní a věcné výhody směrnice skutečně dostupné osobám v nouzi. Právní poradenství by mělo být poskytováno kvalifikovanými advokáty v oblasti azylového práva. CCBE proto vyzývá EU a vnitrostátní orgány, aby advokátním komorám a advokátům zpřístupnily odpovídající zdroje. V tomto ohledu CCBE naléhavě vyzývá Komisi, aby zřídila fond nouzových právních služeb pro okamžité zajištění zdrojů pro advokátní komory a jejich členy.

Úplné znění prohlášení ke v angličtině k dispozici zde: https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/MIGRATION/MIG_Statement/EN_MIG_20220513_CCBE-statement-on-the-application-of-the-Temporary-Protection-Directive.pdf

EP: Usnesení o zprávě Komise o právním státu

Dne 16. května schválil EP usnesení o zprávě Komise o právním státu 2021. Evropský Parlament ve svém usnesení uvádí, že zpráva by měla rozlišovat mezi systémovým a individuálním porušením hodnot EU a provést důkladnější a transparentnější posouzení. Rozsah zprávy by dle EP měl být rozšířen tak, aby pokrýval všechny hodnoty zakotvené v článku 2 SEU. Dle EP by se také mělo ustoupit od popisného hodnocení a mělo by se přejít k analytickému a normativnímu přístupu, podle kterého by bylo možné identifikovat průřezové trendy na úrovni EU, včetně případných systémových slabých míst. Bez tohoto přístupu současná zpráva nedokázala rozpoznat proces zhoršování stavu právního státu v Polsku a Maďarsku, a nedokáže identifikovat nedostatky v ostatních zemích EU. Parlament také uvádí, že pouhé předkládání „nedostatků nebo porušení jiné povahy nebo intenzity“ riskuje bagatelizaci závažnějších problémů. EP tedy ve svém usnesení zdůrazňuje, že jsou-li prezentovány nedostatky nebo případy porušení různé povahy či intenzity, nese to s sebou riziko zlehčování nejzávažnějších porušení zásad právního státu. EP tedy vyzývá Komisi, aby své zprávy diferenciovala tím, že bude jasnějším a komplexnějším způsobem rozlišovat mezi systematickým a záměrným porušováním zásad právního státu a izolovanými případy jejich porušení. V bodě 15 pak EP zdůrazňuje zásadní úlohu právnických profesí při zajišťování ochrany základních práv a upevňování právního státu a vyzývá Komisi, aby do zahrnula zprávy také nezávislost právníků a advokátních komor, neboť mají zásadní význam pro nezávislost systémů soudnictví. Poslanci EP dále vítají záměr Komise zahrnout do zprávy pro rok 2022 doporučení pro jednotlivé země a navrhují, aby byla vytvořena přímá souvislost mezi zjištěními zprávy a aktivací nápravných opatření. Dále vyzývají Radu a Komisi, aby zahájily jednání o komplexním mechanismu na ochranu hodnot EU. EP v této souvislosti navrhuje vytvoření „indexu právního státu“ založeného na kvantitativním hodnocení výsledků každé země nezávislými odborníky.

Úplné znění usnesení je v češtině k dispozici zde: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0212_CS.html

Srovnávací zpráva EU o soudnictví 2022

Evropská komise dne 19. května zveřejnila desáté [vydání srovnávacího přehledu EU o soudnictví za rok 2022](#). Srovnávací přehled poprvé zahrnuje údaje o dopadech pandemie covid-19 na účinnost systémů soudnictví. Informace obsažené ve srovnávacím přehledu přispívají k monitorování, které se provádí v rámci evropského mechanismu právního státu, a tvoří součást výroční zprávy Komise o právním státu 2022. Srovnávací přehled EU o soudnictví 2022 byl dále rozpracován s cílem řešit potřebu dalších srovnávacích informací (jako je nový údaj o vnitrostátních bezpečnostních kontrolách soudců), které byly zjištěny během přípravy zprávy o právním státu 2021.

Zjištění, která přinesla tato Srovnávací zpráva pro advokacii, jsou shrnuta v článku Advokátního deníku dostupném na tomto odkazu: <https://advokatnidenik.cz/2022/05/30/srovnavaci-prehled-eu-o-soudnictvi-2022/>

Komise: České případy řízení o nesplnění povinnosti

Směrnice o audiovizuálních mediálních službách (předložení k SDEU)

Dne 19. května předložila Komise Soudnímu dvoru Evropské unie věc týkající se Česka (INFR 2020/0510) kvůli tomu, že do svého právního řádu nezpracovalo revidovanou směrnici o audiovizuálních mediálních službách (směrnice (EU) 2018/1808). Komise žádá, aby byla Česku uložena finanční sankce v souladu s čl. 260 odst. 3 SFEU. Členské státy měly směrnici o audiovizuálních mediálních službách zapracovat do svého řádu a sdělit Komisi přijatá opatření do 19. září 2020. Vzhledem k tomu, že příslušná vnitrostátní pravidla Českem přijata nebyla, zaslala Komise v listopadu 2020 Česku výzvu, po níž následovalo odůvodněné stanovisko. Česko dosud směrnici o audiovizuálních mediálních službách nepromítlo plně do svého práva a nesdělilo přijatá opatření. Komise se proto dnes rozhodla předložit tuto věc Soudnímu dvoru Evropské unie.

Dokumenty k tomuto řízení proti Česku jsou k dispozici zde: https://ec.europa.eu/atwork/applying-eu-law/infringements-proceedings/infringement-decisions/index.cfm?lang_code=CS&typeOfSearch=false&active_only=0&noncom=0&r_dossier=INFR%282020%290510&decision_date_from=&decision_date_to=&title=&submit=Search

Bezhotovostní platby (odůvodněné stanovisko)

Komise vyzvala Česko, aby dodržovalo pravidla EU pro boj proti podvodům a padělání bezhotovostních platebních prostředků. Komise zaslala dne 19. května odůvodněné stanovisko Česku (INFR(2021)0183), v němž žádá o informaci, jak byl do vnitrostátního práva zapracován předpis EU zaměřený na potírání podvodů v oblasti bezhotovostních platebních prostředků a jejich padělání (směrnice (EU) 2019/713). Členské státy souhlasily s tím, že do 31. května 2021 tuto směrnici provedou a sdělí Komisi vnitrostátní prováděcí opatření. Směrnice kriminalizuje krádež a zneužití platebních údajů i jejich další prodej a šíření. Zahrnuje bezhotovostní transakce provedené jakýmkoli platebním prostředkem včetně bankovních karet, ale také

pomocí virtuálních nástrojů, jako jsou mobilní platby. Česko stanovenou lhůtu pro provedení nedodrželo a Komise mu zaslala v červenci 2021 výzvu. Vzhledem k tomu, že Česko oznámilo prováděcí opatření jen částečně, rozhodla se Komise zaslat odůvodněné stanovisko. Česko má nyní dva měsíce na to, aby odpovědělo a přijalo nezbytná opatření. Pokud tak neučiní, může se Komise rozhodnout, že věc předloží Soudnímu dvoru Evropské unie.

Dokumenty k tomuto případu jsou k dispozici zde: https://ec.europa.eu/atwork/applying-eu-law/infringements-proceedings/infringement-decisions/?typeOfSearch=false&active_only=0&noncom=0&r_dossier=INFR%282021%290183&decision_date_from=&decision_date_to=&title=&submit=Search&lang_code=cs

Pravidla EU týkající se vnitřního trhu s elektřinou (výzva)

Komise dne 19. května zaslala výzvu Česku (INFR(2022)2033), protože sdělilo pouze neúplná vnitrostátní opatření k provedení pravidel EU pro vnitřní trh s elektřinou stanovených ve směrnici (EU) 2019/944, kterou se mění směrnice 2012/27/EU. Uvedená směrnice vymezuje klíčová pravidla týkající se organizace a fungování unijního odvětví elektroenergetiky s cílem vytvořit v celé Unii skutečně integrované, konkurenční, flexibilní, spravedlivé a transparentní trhy s elektřinou zaměřené na spotřebitele. Lhůta pro provedení směrnice ve vnitrostátním právu uplynula 31. prosince 2020. V návaznosti na dnešní výzvu má Česko dva měsíce na to, aby Komisi oznámilo svá prováděcí opatření zajišťující plné uplatňování pravidel EU. Neobdrželi-li Komise uspokojivou odpověď, může se rozhodnout, že zašle odůvodněné stanovisko.

Opatření EU v souvislosti s válkou na Ukrajině

Porušení unijních omezujících opatření má být trestným činem EU

Evropská komise navrhla 25. května doplnit porušování omezujících opatření na seznam trestných činů EU. Díky tomu by mělo být možné stanovit společnou základní normu ohledně trestných činů a trestů v celé Unii. Porušení omezujících opatření splňuje kritéria stanovená v čl. 83 odst. 1 SFEU, neboť se ve většině členských států jedná o trestný čin. Jedná se rovněž o mimořádně závažnou trestnou činnost, neboť může ohrožovat mezinárodní mír a bezpečnost a má jasný přeshraniční kontext, který vyžaduje jednotnou reakci na úrovni EU i na celosvětové úrovni. Spolu s návrhem předložila Komise také sdělení s přílohou, v němž je uvedeno, jak by mohla vypadat budoucí směrnice o trestních sankcích. Mezi potenciální trestné činy by mohlo patřit: páčání činů či zapojení se do činností, jejichž cílem je přímo či nepřímo obcházet omezující opatření, včetně zatajení majetku, nezmrazení finančních prostředků patřících určené osobě/subjektu nebo držení či ovládaných touto osobou/subjektem nebo účast na obchodu, jako je dovoz nebo vývoz zboží, na něž se vztahují zákazy obchodování.

Návrh na rozšíření seznamů trestných činů je v angličtině k dispozici zde: https://ec.europa.eu/info/files/proposal-council-decision-extending-list-eu-crimes-include-violation-union-restrictive-measures_en

Sdělení a příloha k rozšíření seznamu trestných činů je v angličtině k dispozici zde: https://ec.europa.eu/info/files/communication-directive-harmonising-criminal-penalties-violation-union-restrictive-measures-and-annex_en

Návrh nových pravidel pro zmrazování a konfiskaci majetku oligarchů

Dále předložila Komise 25. května návrh směrnice o vymáhání a konfiskaci majetku. Navrhovaná pravidla se budou vztahovat na porušení omezujících opatření a mají zajistit účinné vyšetřování, zmrazení, správu a konfiskaci výnosů pocházejících z porušování omezujících opatření. Návrh rozšiřuje mandát úřadů pro vyhledávání majetku z trestné činnosti s cílem rychle vyšetřovat a identifikovat majetek osob a subjektů, na něž se vztahují omezující opatření EU. Dále je rozšířena možnost konfiskace majetku na větší množství trestných činů, včetně porušování omezujících opatření EU, jakmile bude přijat návrh Komise na rozšíření seznamu trestných činů EU. Na základě návrhu mají být zřízeny úřady pro správu majetku ve všech členských státech EU s cílem zajistit, aby zmrazený majetek neztratil hodnotu. Návrhy vznikly v rámci pracovní skupiny „Freeze and Seize“, kterou Komise zřídila v březnu.

Návrh směrnice o vymáhání a konfiskaci majetku je v angličtině k dispozici zde: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022PC0245&qid=1653986198511>

Reakce EU na válku Ruska na Ukrajině – studie CEPS

Centrum pro Evropskou politiku (CEPS) vydalo studii zaměřenou na reakci EU na válku Ruska na Ukrajině, ve které se zabývá tím, jestli tato reakce bude mít za následek dlouhodobou transformaci EU a pokračující politickou reakci. Studie hodnotí rychlou a jednotnou reakci EU a zabývá se důsledky této reakce pro dlouhodobé fungování EU. Shrnuje však, že i když došlo k pozitivním změnám v určitých oblastech politiky (jako je migrace, sankce, energetika a klima), použití termínu transformace je zatím neopodstatněné. Jediná skutečná výjimka, kde se o údajné transformaci skutečně začíná mluvit, je bezpečnostní a obranná politika.

Studie je v angličtině ke stažení zde: <https://www.ceps.eu/ceps-publications/a-transformational-moment/>

Právní stát v Polsku: zrušení disciplinární komory pro soudce

Dolní komora polského parlamentu – Sjem – schválil 26. května 2022 návrh zákona, který povede ke zrušení sporné disciplinární komory nejvyššího soudu. Zastavit činnost této disciplinární komory nařídil Polsku Soudní dvůr EU ve svém rozhodnutí C-791/19 již 15. 7. 2021, když přisvědčil žalobě Evropské komise na Polsko, že úprava neposkytuje veškeré záruky neustrannosti a nezávislosti justice a nechrání ji před přímým či nepřímým vlivem polské zákonodárné a výkonné moci.

Podrobnosti ke zrušení disciplinární komory jsou k dispozici v článku Advokátního deníku na tomto odkazu: <https://advokatnidenik.cz/2022/05/30/polsky-sejm-schvalil-zruseni-sporne-disciplinari-komory-pro-soudce/>

Eurojust: uchovávání důkazů o válečných zločinech

Evropským Parlamentem a Radou byla v květnu přijata nová pravidla, která umožní agentuře Eurojust uchovávat, analyzovat a evidovat důkazy týkající se mezinárodních zločinů, jako jsou například válečné zločiny. Po vypuknutí vojenské agrese Ruska vůči Ukrajině je důvodné se domnívat, že na Ukrajině byly a jsou páčány zločiny proti lidskosti a válečné zločiny. EU přijme co nejdříve veškerá nezbytná opatření s cílem zajistit, aby osoby, které se těchto zločinů na Ukrajině dopustily, byly shledány zodpovědnými. Prokurátor Mezinárodního trestního soudu, prokurátoři v několika členských státech a na Ukrajině již vyšetřování těchto událostí zahájili. S ohledem na pokračující boje navíc hrozí, že nebude možné zajistit bezpečnou evidenci důkazů o válečných zločinech na území Ukrajiny, a je proto vhodné evidovat je centrálně na bezpečném místě. Navrhovaná nová pravidla umožní, aby Eurojust evidoval a uchovával důkazy o válečných zločinech, včetně satelitních snímků, fotografií, videí, zvukových záznamů, profilů DNA a otisků prstů. Tyto důkazy budou pak v úzké spolupráci s Europolem zpracovávány a analyzovány a sdíleny s příslušnými vnitrostátními a mezinárodními orgány, včetně MTS. Znění bylo podepsáno Evropským parlamentem a Radou dne 30. května a neprodleně vyhlášeno v Úředním věstníku. V platnost pak vstoupí prvním dnem po vyhlášení.

Změněné nařízení je v češtině k dispozici zde: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/PE-18-2022-INIT/cs/pdf>

Europol: EP a Rada schválily udělení nových pravomocí

Během května schválil nejprve Evropský Parlament a následně Rada posílení mandátu Europolu. Očekává se, že nařízení v novém znění vstoupí v platnost do konce června. Podle nových pravidel bude Europol moci provádět výzkumné a inovační projekty, zpracovávat velké soubory údajů a pomáhat vnitrostátním orgánům prověřovat přímé zahraniční investice v případech souvisejících s bezpečností. Při nakládání s teroristickým obsahem nebo materiálem týkajícím se sexuálního zneužívání dětí bude Europol moci přijímat údaje od soukromých společností, například od komunikačních služeb. Aby byly nové pravomoci policejní agentury vyvážené náležitým dohledem, bylo schváleno, že agentura vytvoří nové místo pro úředníka pro základní práva. Kromě toho bude dohlížet evropský inspektor ochrany údajů na operace Europolu při zpracování osobních údajů a spolupracovat s úředníkem agentury pro ochranu údajů.

Text nařízení, kterým se mění nařízení o Europolu, je v češtině k dispozici zde: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/PE-8-2022-INIT/cs/pdf>

JUDIKATURA

ESLP: Rozsudek ve věci Mesić proti Chorvatsku (stížnost č. 19362/18) ze dne 5. května 2022

Ve věci bývalého chorvatského prezidenta nedošlo k porušení svobody projevu za pomluvu advokáta

Evropský soud pro lidská práva jednomyslně rozhodl ve věci Mesić proti Chorvatsku (stížnost č. 19362/18), že nedošlo k porušení článku 10 (svoboda projevu) Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a že došlo k porušení článku 6 odst. 1 (právo na spravedlivé projednání věci v přiměřené lhůtě) Úmluvy.

Věc se týkala občanskoprávního řízení pro pomluvu, v němž byla stěžovateli – bývalému chorvatskému prezidentovi - chorvatskými soudy uložena povinnost zaplatit částku odpovídající 6 660 EUR advokátovi chorvatského původu, který vykonává praxi ve Francii, za poškození jeho pověsti.

V roce 2006 podal Ivan Jurašinović, chorvatský advokát, který v té době vykonával advokátní praxi v Angers (Francie) jménem jednoho ze svých klientů trestní oznámení na 11 chorvatských státních příslušníků, včetně pana Mesiće, pro dva pokusy o vraždu a jeden pokus o vydírání zločineckou organizací. Pan Mesić byl obviněn jako spolupachatel. Na internetových stránkách dvou chorvatských deníků se objevily články, které spojovaly jméno tehdejšího prezidenta s trestním oznámením a označovaly ho za "jakéhosi politického patrona osoby, která si vraždu objednala". Přesný obsah trestního oznámení však nebyl médiím znám. V obou článcích bylo uvedeno, že novináři pana Jurašinoviće telefonicky kontaktovali. Ten jim potvrdil, že trestní oznámení bylo skutečně podáno, ale že podle francouzských právních předpisů nesmí sdělit podrobnosti. Tehdejší prezident na žádost novinářů o komentář na tiskové konferenci uvedl, že až bude pan Jurašinović příště v Záhřebu, měl by navštívit jistou psychiatrickou léčebnu, kde by se mu dostalo účinné léčby. O tomto prohlášení informoval prezident na oficiálních internetových stránkách Chorvatska a v různých sdělovacích prostředcích. Pan Jurašinović poté zahájil v Chorvatsku občanskoprávní řízení pro pomluvu. V žalobě uvedl, že pan Mesić využil svého postavení chorvatského prezidenta a s tím související pozornosti médií k pošpinění jeho cti a jeho profesní a morální důvěryhodnosti. Pan Mesić se domníval, že jeho prohlášení nebylo urážlivé, nýbrž se jednalo o řečnickou figuru ("personifikovanou metaforu"), která se snažila o ironii v reakci na nepodložená a závažná obvinění vznesená proti jeho osobě.

ESLP konstatoval, že výrok pana Mesiće nejenže poškodil pověst advokáta, ale mohl mít i dopad na výkon jeho profesních povinností/poskytování právních služeb. Proto bylo jak přiznání náhrady škody, tak i uložená sankce k neutralizaci tohoto dopadu přiměřené cíli ochrany dobré pověsti advokáta a nedošlo k porušení článku 10 Úmluvy. V souvislosti s čl. 6 odst. 1 Úmluvy ESLP nicméně dospěl k závěru, že délka řízení byla nepřiměřená a nesplnila požadavek "přiměřené doby". Zde došlo k porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

Celé znění rozsudku naleznete v anglickém jazyce zde: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-217119>.

ESLP: Rozsudek ve věci Simić proti Bosně a Hercegovině (stížnost č. 39764/20) ze dne 17. května 2022

Pokuta za pohrdání soudem za vyprávění vtipu porušila práva advokáta na svobodu projevu

Evropský soud pro lidská práva jednomyslně rozhodl ve věci Simić proti Bosně a Hercegovině (stížnost č. 39764/20), že došlo k porušení článku 10 (svoboda projevu) Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Věc se týkala přednesení vtipu, který pan Simić, stěžovatel - advokát, vyprávěl u soudu, aby ilustroval kritiku dopadající na jeho osobu v řízení, v němž zastupoval klienta. V důsledku toho mu byla uložena pokuta za pohrdání soudem. Během odvolacího řízení v občanskoprávním sporu, ve prospěch jednoho ze svých klientů, pan Simić vyprávěl vtip o profesorovi, který od svých studentů očekával, že uvedou nejen počet, ale i jména obětí bombardování Hirošimy, a přirovnal způsob, jakým s ním soud druhé instance jednal, ke způsobu, jakým s těmito studenty jednal jejich profesor. Vzhledem k tomu, že soud třetí instance považoval výroky pana Simiće za urážlivé, uložil mu následně pokutu ve výši přibližně 510 eur za pohrdání soudem.

Strany se shodly na tom, že trest pro pana Simiće za pohrdání soudem představoval zásah do jeho práva na svobodu projevu, ale že pro něj existovaly zákonné důvody a byl zamýšlen jako způsob, jak udržet autoritu soudní moci. Nicméně bylo nezbytné určit, zda byl zásah "přiměřený" a zda byly důvody pro uložení trestu "relevantní a dostatečné", a to v kontextu celého řízení. ESLP souhlasil s tím, že je důležité, aby se advokáti chovali diskrétně, čestně a důstojným způsobem tak, aby veřejnost měla důvěru ve výkon spravedlnosti. Vzal však rovněž v úvahu fakt, že musí být schopni účinně zastupovat své klienty. Ačkoli tón stěžovatelových poznámek byl jízlivý, nebo dokonce sarkastický, přesto použití takového tónu ESLP vnímá jako odpovídající právu svobody projevu. ESLP poté konstatoval, že vnitrostátní soudy nepřikládaly dostatečnou váhu kontextu, v němž byly vtip a kritické poznámky proneseny, a neposkytly relevantní a dostatečné důvody, které by ospravedlnily zásah do stěžovatelova práva na svobodu projevu. Stěžovatelův vtip, který byl pronesen pouze v soudní síni, a nikoliv v médiích, byl míněn jako kritika způsobu, jakým byla použita pravidla dokazování v řízení, ve kterém zastupoval svého klienta a neměl za cíl urazit členy soudu.

Celé znění rozsudku naleznete v anglickém jazyce zde: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-217256>.

SDEU: Rozsudek ve věci T-151/20 z 11. května 2022 Česká republika v. Komise

Tribunál částečně vyhověl žalobě České republiky založené na bezdůvodném obohacení Komise, a to v rozsahu, v němž tato žaloba zněla na vrácení částky, které tento členský stát musel tomuto orgánu vyplatit v souvislosti s výběrem antidumpingového cla. Ukončení činnosti dovozce totiž za okolností daného případu mohlo představovat důvod, který České republice nelze přičítat a na jehož základě mohl být tento členský stát v souladu s právními předpisy zproštěn povinnosti poskytnout tuto částku Unii.

V listopadu 2007 uskutečnil Evropský úřad pro boj proti podvodům (OLAF) inspekční cestu v Laosu. Vyšetřování se týkalo prověřování dovozu kapesních zapalovačů z Laosu do různých zemí Evropské unie. Podle zprávy o ukončení mise dovezla společnost Baide lighter Industry (LAO) Co., Ltd (dále jen „společnost BAIDE“) kapesní zapalovače pocházející z Číny, které však byly předloženy k proclení jako pocházející z Laosu, čímž došlo k vyhnutí se antidumpingovému clu použitelnému na kapesní zapalovače čínského původu. Na základě zjištění obsažených v této zprávě, jež se týkala dovozu kapesních zapalovačů do České republiky, začaly příslušné české celní úřady podnikat kroky k doměření a vymáhání dlužného cla. Komise vyzvala české orgány, aby ve stanovené lhůtě přijaly všechna opatření nezbytná k poukázání částky na účet Komise. Poté, co Česká republika odvedla na účet Komise 75 % požadované částky (dále jen „sporná částka“), podala u Tribunálu žalobu, kterou se domáhala, aby byla Komisi uložena povinnost spornou částku České republice vrátit, a to v důsledku bezdůvodného obohacení Unie.

Tribunál žalobě vyhověl v rozsahu, v němž směřovala k tomu, aby Komise vrátila částku odvedenou do vlastních zdrojů Evropské unie. V tomto rámci se Tribunál zabýval zejména **podmínkami, které musí splňovat žaloba založená na bezdůvodném obohacení, spoluprací členských států a Komise v rámci vyšetřovací mise ve třetí zemi a povinností dosáhnout poskytnutí jistoty za účelem vymožení vlastních zdrojů.**

Tribunál nejprve konstatoval, že Česká republika nemůže v rámci žaloby založené na bezdůvodném obohacení Komise prokázat opodstatněnost svých nároků pouhým vyvracením argumentů Komise. Musí naproti tomu doložit, že obohacení Komise v důsledku poskytnutí sporné částky nemá opodstatnění v povinnostech tohoto členského státu podle unijního práva v oblasti vlastních zdrojů Unie. Tribunál měl dále za to, že po České republice nelze požadovat, aby v rámci žaloby založené na bezdůvodném obohacení prokázala, že celý postup při celním řízení, při vymáhání pohledávky a při provádění úkonů týkajících se vlastních zdrojů proběhl v souladu se všemi předpisy.

OLAF se v daném případě zavázal, že důkazy shromážděné během inspekční cesty České republice zašle začátkem roku 2008, ovšem zaslal tyto důkazy se zpožděním. Za těchto podmínek nebylo možno České republice vytýkat, že neměla k dispozici důkazy nezbytné ke stanovení dlužného antidumpingového cla. Tribunál stanovil, že ukončení činnosti společnosti BAIDE, k němuž došlo před předáním zprávy OLAF, mohlo představovat důvod, který České republice nelze přičítat a na jehož základě

mohl být tento členský stát v souladu s právními předpisy zproštěn povinnosti poskytnout spornou částku Unii.

Proti rozhodnutí Tribunálu lze ve lhůtě dvou měsíců a deseti dnů od jeho oznámení podat k Soudnímu dvoru kasační opravný prostředek omezující se jen na právní otázky.

Rozsudek je v češtině k dispozici zde: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=259102&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=332154>

SDEU: Účinný přezkum v případě zneužívající povahy ujednání, rozsudky ze 17. května 2022 ve věcech: C-600/19, C-693/19 a C-831/19, C-725/19 a C-869/1

Zneužívající ujednání ve spotřebitelských smlouvách: vnitrostátní procesní zásady nemohou bránit právům, která pro jednotlivce vyplývají z unijního práva. Zásada efektivity vyžaduje účinný přezkum v případě zneužívající povahy ujednání.

Dne 17. května rozhodl SDEU Soudní dvůr, zasedající ve velkém senátu o několika předběžných otázkách podaných španělskými, italskými a rumunskými soudy, které se týkají **výkladu směrnice 93/13/EHS o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách.**

Soudní dvůr byl dotázán, zda vnitrostátní procesní zásady, jako je překážka věci pravomocně rozsouzené, mohou omezit pravomoci vnitrostátních soudů, za účelem posouzení možné zneužívající povahy smluvního ujednání. Za účelem zajištění jak stability práva a právních vztahů, tak řádného výkonu spravedlnosti je důležité, aby soudní rozhodnutí, která se po vyčerpání možných procesních prostředků nebo po uplynutí lhůt stanovených pro tyto procesní prostředky stala pravomocnými, již nemohla být zpochybněna. Soudní dvůr dále uvedl, že systém ochrany zavedený směrnicí 93/13 vychází z myšlenky, že se spotřebitel nachází v nerovném postavení vůči prodávajícímu nebo poskytovateli, co se týče vyjednávací síly i úrovně informovanosti. Soudní dvůr také podotkl, že vnitrostátní soud má povinnost posuzovat zneužívající povahu smluvního ujednání spadajícího do působnosti směrnice 93/13 i bez návrhu. Vnitrostátní procesní předpisy musejí být v souladu se zásadou efektivity, tedy splňovat požadavek účinné soudní ochrany. Na základě těchto úvah vynesl SDEU 4 rozsudky.

Věc C-869/19, Unicaja Banco

Bankovní instituce poskytla L úvěr zajištěný zástavním právem k nemovitosti. Tato smlouva obsahovala „ujednání o minimální úrokové sazbě“, podle kterého variabilní sazba nemůže být nižší než 3 %. L podala proti této instituci žalobu, kterou se domáhala určení neplatnosti tohoto ujednání. Odvolací soud, u něhož podala

bankovní instituce odvolání, nenařídil vrácení všech částek vybraných na základě „ujednání o minimální úrokové sazbě“, jelikož L nepodala proti rozsudku vydanému v prvním stupni odvolání. Španělské právo stanoví, že pokud část výroku rozsudku není žádným z účastníků řízení zpochybněna, odvolací soud ji nemůže zbavit jejích účinků nebo změnit její obsah. Toto pravidlo vykazuje podobnost s překážkou věci pravomocně rozsouzené. Nejvyšší španělský soud se tedy dotázal Soudního dvora na slučitelnost vnitrostátního práva s unijní právem. Soudní dvůr potvrdil, **že unijní právo brání vnitrostátní judikatuře, která omezuje časové restituční účinky jen na částky, které byly podle zneužívajícího ujednání bezdůvodně uhrazeny po vyhlášení rozhodnutí, v němž byla soudem určena tato zneužívající povaha.** Unijní právo tedy brání použití zásad vnitrostátního soudního řízení, podle nichž vnitrostátní soud, nemůže uplatnit soud z úřední povinnosti důvod vycházející z porušení ustanovení směrnice 93/13.

Věc C-600/19, Ibercaja banco

Žádost byla předložena v rámci sporu mezi MA a Ibercaja Banco SA ve věci žádosti o zaplacení úroků dlužných bankovní instituci z důvodu neplnění smlouvy o hypotečním úvěru. Příslušný soud rozhodl o výkonu exekučního titulu týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou. Až v průběhu výkonného řízení, se MA dovolal zneužívající povahy ujednání o úrocích z prodlení a ujednání o minimálním úroku. Smlouva byla předmětem přezkoumání i bez návrhu již při zahájení řízení o výkonu exekučního titulu týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou, aniž by však byl přezkum sporných ujednání výslovně uveden a odůvodněn. **Podle Soudního dvora unijní právo brání vnitrostátním právním předpisům, které neumožňují ani soudu, aby i bez návrhu zkoumal zneužívající povahu smluvních ujednání v rámci řízení o výkonu exekučního titulu, ani spotřebiteli, aby se po uplynutí lhůty pro podání námítky dovolával zneužívající povahy těchto ujednání, pokud uvedená ujednání již byla předmětem přezkumu, ale soudní rozhodnutí neuvádí žádné odůvodnění, prokazující tento přezkum a ani neuvádí, že posouzení provedené tímto soudem po uvedeném přezkumu již nebude možné zpochybnit bez podání námítky v uvedené lhůtě.** Když však bylo řízení o výkonu exekučního titulu týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou ukončeno a **vlastnické právo k tomuto majetku bylo převedeno na třetí osobu, soud již nemůže provést přezkum zneužívající povahy smluvních ujednání,** který by vedl ke zrušení aktů o převodu vlastnictví a ke zpochybnění právní jistoty převodu vlastnictví, který již byl uskutečněn vůči třetí osobě. **Spotřebiteli však musí být v takové situaci umožněno dovolávat se zneužívající povahy ujednání smlouvy o hypotečním úvěru,** aby mohl účinně a v plném rozsahu uplatnit svá práva na základě této směrnice, s cílem získat náhradu finanční škody vzniklé uplatněním těchto ujednání.

Spojené věci C-693/19, SPV Project 1503, a C-831/19, Banco di Desio e della

Žádosti v těchto věcech byly předloženy v rámci sporů s úvěrovými institucemi a týkaly se exekučních řízení založených na exekučních titulech, které založily překážku věci pravomocně rozsouzené. Věřitelé získali na základě smluv s dlužníky platební rozkazy, které se staly konečnými. Soudy v těchto věcech však uvádějí, že na základě zásad vnitrostátního procesního práva se v případě, že spotřebitel odpor nepodal, překážka věci pravomocně rozsouzené pojící se k platebnímu rozkazu vztahuje na nezneužívající povahu ujednání smluv. Soudní dvůr má za to, že taková vnitrostátní

právní úprava může zbavit povinnost, která přísluší vnitrostátnímu soudu přezkoumat z úřední povinnosti případně zneužívající povahu smluvních ujednání, její podstaty. **Požadavek účinné soudní ochrany vyžaduje, aby exekuční soud mohl posoudit, a to i poprvé, zneužívající povahu smluvních ujednání, která sloužila jako základ pro platební rozkaz, jenž soud vydal na návrh věřitele a proti němuž dlužník nepodal odpor.**

Věc C-725/19, Impuls Leasing România

Žádost byla předložena v rámci sporu mezi IO a leasingovou společností, ve věci námitky proti nucenému výkonu exekučního titulu. Rumunský soud uvádí, že smlouva o leasingu obsahuje určitá ujednání, která by mohla být považována za zneužívající. Rumunská právní úprava však neumožňuje soudu rozhodujícímu o nuceném výkonu, aby z úřední povinnosti nebo na návrh spotřebitele posoudil zneužívající povahu ujednání smlouvy, která je exekučním titulem, jelikož existuje žaloba podle obecného práva, v rámci níž může soud rozhodující o této žalobě přezkoumat zneužívající povahu ujednání takové smlouvy. Soud rozhodující o žalobě ve věci samé, která se odlišuje od žaloby týkající se řízení o výkonu rozhodnutí, má zajisté možnost uvedené řízení přerušit. Spotřebitel, který navrhuje přerušování řízení o nuceném výkonu, je však povinen složit jistotu vypočtenou na základě hodnoty předmětu žaloby. **Podle Soudního dvora je přitom pravděpodobné, že dlužník v prodlení s platbou nedisponuje finančními prostředky nezbytnými k tomu, aby složil požadovanou jistotu. Tyto náklady mimoto nesmí odrazovat spotřebitele od podání žaloby k soudu za účelem přezkumu případně zneužívající povahy smluvních ujednání, což platí tím spíše, pokud hodnota podaných žalob značně přesahuje celkovou hodnotu smlouvy. Soudní dvůr má tedy za to, že unijní právo brání takové vnitrostátní právní úpravě.**

SDEU: Rozsudek ve věci C-569/20 z 19. května 2022 – Řízení proti uprchlému obžalovanému

V případě nemožnosti zjistit místo pobytu obviněné osoby lze tuto osobu soudit nebo odsoudit v nepřítomnosti, ale tato osoba má pak právo na obnovu řízení ve věci samé v její přítomnosti. Toto právo jí však může být odepráno, pokud se úmyslně vyhýbá spravedlnosti tím, že brání orgánům, aby ji o řízení před soudem vyrozuměly.

Ve svém rozsudku ze dne 19. května 2022 ve věci C-569/20 poskytl SDEU výklad článků 8 a 9 směrnice 2016/343 ze dne 9. března 2016, kterou se posilují některé aspekty presumpce nevinny a práva být přítomen při trestním řízení před soudem.

V Bulharsku bylo zahájeno trestní stíhání proti IR, obviněnému z trestných činů, za které lze uložit trest odnětí svobody. První obžaloba mu byla doručena osobně a IR uvedl adresu, na které jej lze kontaktovat. V době zahájení soudní fáze trestního řízení jej však na této adrese nebylo možno zastihnout, takže soud jej nemohl předvolat na jednání. Obhájce ustanovený tímto soudem z úřední povinnosti jej nekontaktoval. Obžaloba, která byla IR doručena, byla stižena vadou, byla prohlášena za neplatnou a řízení bylo ukončeno. Po podání nové obžaloby a obnově řízení bylo po IR opět

pátráno, ale místo jeho pobytu se nepodařilo zjistit. Předkládající soud z toho vyvodil, že IR uprchl a že za těchto okolností mohla být věc rozhodnuta v jeho nepřítomnosti. Aby však byla dotčená osoba řádně vyrozuměna o procesních zárukách, předkládající soud si klade otázku, pod jaký případ uvedený ve směrnici 2016/3431 spadá situace IR, jenž po obdržení první obžaloby a před zahájením soudní fáze trestního řízení uprchl.

Soudní dvůr odpověděl, že články 8 a 9 směrnice 2016/343 musí být vykládány v tom smyslu, že obviněná osoba, jejíž místo pobytu nebylo možno zjistit přes vynaložení přiměřeného úsilí ze strany příslušných vnitrostátních orgánů a které v důsledku toho tyto orgány nepředaly informace týkající se řízení, jež je proti ní vedeno, může být souzena a případně odsouzena v nepřítomnosti. V tomto případě však tato osoba musí mít po doručení tohoto odsouzení v zásadě možnost přímo uplatnit právo poskytnuté touto směrnicí na obnovu řízení nebo na přístup k rovnocennému prostředku vedoucímu k novému posouzení skutkového stavu věci v její přítomnosti. Soudní dvůr nicméně upřesňuje, že toto právo může být uvedené osobě odepřeno, pokud z přesných a objektivních indicií vyplývá, že tato osoba obdržela dostatečné informace k tomu, aby věděla, že proti ní bude vedeno řízení před soudem, a že úmyslným jednáním a s cílem vyhnout se spravedlnosti zabránila orgánům, aby ji o tomto řízení před soudem úředně vyrozuměly. Soudní dvůr dále doplňuje, že je na dotyčném vnitrostátním soudu, aby ověřil, zda byl dotyčné osobě dán na vědomost úřední dokument, ve kterém je jasně uveden den a místo konání řízení před soudem a v případě, že není zastoupena zmocněným obhájcem, následky případného nedostavení se k soudu. Kromě toho tomuto soudu přísluší, aby ověřil, zda byl tento dokument oznámen včas, aby si dotyčná osoba mohla v případě, že se rozhodne řízení účastnit, účelně připravit svou obhajobu. Pokud jde konkrétně o uprchlé obviněné osoby, Soudní dvůr konstatuje, že směrnice 2016/343 tedy brání vnitrostátní právní úpravě, která vylučuje právo na nové řízení pouze z toho důvodu, že dotyčná osoba uprchla a že se orgánům nepodařilo zjistit místo jejího pobytu.

Plné znění rozsudku je v češtině k dispozici zde: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=259606&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=107296>

Odbor mezinárodních vztahů ČAK